

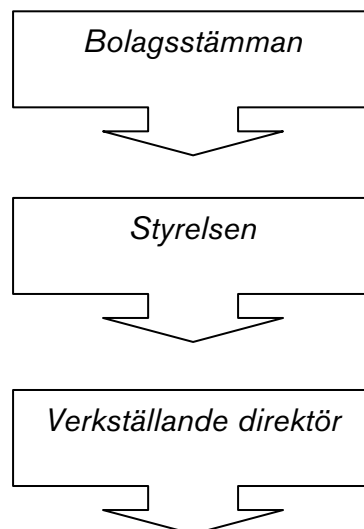
Associationsrätt

Texten är sammanställd av Stefan Zetterström, universitetsadjunkt i civilrätt, Juridiska institutionen vid Uppsala universitet.

Associationsrätten är regler om olika sammanslutningar av medlemmar eller delägare. En *juridisk person* är en sammanslutning av fysiska personer eller andra juridiska personer. En juridisk person är ett eget subjekt som kan äga tillgångar och ha skulder. Dessutom kan den ingå avtal med andra fysiska eller juridiska personer. Den juridiska personen företräds dock av fysiska personer som är dess *ställföreträdare*. De vanligaste associationerna är aktiebolag, handelsbolag (kommanditbolag som är en form av handelsbolag) och ekonomiska föreningar (även ideella föreningar).

Aktiebolag

Ett aktiebolag är en juridisk person som har tillkommit genom en överenskommelse mellan olika fysiska eller juridiska personer, s.k. *aktieägare*. Aktiebolaget blir en juridisk person med möjlighet att ingå avtal m.m. först efter att bolaget har registrerats hos Patent- och registreringsverket. Aktieägarna är aktiebolagets ägare och kan besluta om vissa frågor genom *bolagsstämman* som vanligtvis sammanträder en gång per år. Bolagsstämman består av samtliga aktieägare. Varje aktieägare har rösträtt motsvarande antalet aktier. Det finns vissa begränsningar i rösträtten som framgår av aktiebolagslagen. Bolagsstämman är aktiebolagets högsta organ. Av praktiska och organisatoriska skäl har bolagsstämman olika ställföreträdare till sin hjälp för att sköta den löpande verksamheten i bolaget. Stämman väljer en *styrelse* som har det övergripande ansvaret för bolagets verksamhet. Även styrelsen behöver (i åtminstone större bolag/företag) hjälp med den dagliga verksamheten. För detta uppdrag utses/väljs en *verkställande direktör* (VD). VD:n ansvarar huvudsakligen för den dagliga förvaltningen. VD:n leder, planerar och fördelar arbetet, utser mellanchefer och deltar i den dagliga rutinen.

Hur aktiebolaget sköts internt och externt regleras huvudsakligen i *aktiebolagslagen*. Aktieägarna har inget ansvar för bolagets skulder. Om bolaget går i konkurs behöver inte aktieägarna tillskjuta några (ytterligare) pengar. Vid bildandet av bolaget har aktieägarna tillsammans tillskjutit minimum 100.000 kr till aktiekapitalet. I större aktiebolag krävs det att tillskottet vid bildandet är 500.000 kr.

Handelsbolag (kommanditbolag)

Handelsbolaget är en sammanslutning av två eller flera fysiska eller juridiska personer. Även handelsbolaget blir en juridisk person efter registrering hos Patent- och registreringsverket. Handelsbolagets organisation är något annorlunda jämfört med aktiebolaget. Delägarna i handelsbolaget skall vara överens i sina beslut om verksamhetens inriktning m.m. Bolagsman har s.k. vetorätt.

Det krävs inget tillskott av pengar i ett handelsbolag. Däremot ansvarar delägarna/bolagsmännen personligen för bolaget skulder. Ansvar är dessutom primärt och solidariskt vilket betyder att den som har krav mot bolaget kan direkt vända sig till vem som helst av bolagsmännen och kräva ut hela fordran.

Kommanditbolag är en form av ett handelsbolag. Den avgörande skillnaden är att i ett kommanditbolag krävs det endast att en bolagsman är fullt ansvarig för bolagets skulder medan övriga endast ansvarar för sin insats (den kan vara 1.000 kr). I handelsbolaget är det minst två bolagsmän som ansvarar fullt ut för skulderna.

Ekonomisk förening

Den ekonomiska föreningen är en sammanslutning av medlemmar som gemensamt skall verka (ekonomiskt) för och främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Medlemmarna kan bidra till verksamheten genom eget arbete eller genom att köpa varor och tjänster från föreningen. Den ekonomiska föreningen är också en juridisk person och blir det efter registrering hos Patent- och registreringsverket. Organisatoriskt är föreningen uppbyggd på liknande sätt som aktiebolaget. Den har en *föreningsstämma* som högsta organ, en *styrelse* och kan ha en *verkställande direktör*.

Föreningsmedlemmarna ansvarar inte personligen för föreningens skulder. Exempel på ekonomiska föreningar är OK (Oljekonsumenterna) och COOP. Bostadsrättsföreningarna är en form av ekonomiska föreningar (med en lite annan organisation).

Avslutning

Enskild firma är inte en association och inte heller en juridisk person. Ideella föreningar, som fackförbund, idrottsföreningar och hembygdsföreningar är associationer och många gånger också juridiska personer. Förutsättningen för att den ideella föreningen skall bli en juridisk person är vanligtvis att den antagit *stadgar* (ett dokument som anger vissa regler för och ändamål med föreningen) och att en *styrelse* är utsedd. Medlemmarna i en ideell förening som är en juridisk person har inget personligt ansvar för föreningens skulder.